

3. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
(дата звернення: 18.04.2026).

УДК 336.64:338.1:355.01(477)

Юрчишена Л. В.

*д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

Тарнаруцька В. В.

здобувачка вищої освіти ОС «Магістр»

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» ДонНУ імені Василя Стуса

МАКРОЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Вступ. Функціонування підприємств України в сучасних умовах відбувається під впливом макроекономічних змін, зумовлених воєнною нестабільністю, інфляційними процесами, скороченням попиту та зростанням економічних ризиків. За таких обставин макроекономічне середовище суттєво впливає на результати діяльності підприємств, їх фінансові можливості та рівень фінансової стійкості.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження впливу макроекономічних умов воєнної нестабільності на функціонування підприємств України.

Основна частина. У період воєнної нестабільності умови функціонування підприємств України суттєво ускладнюються під впливом змін у макроекономічному середовищі. Такі зміни позначаються на результатах господарської діяльності, рівні витрат, фінансових можливостях суб'єктів господарювання та їх здатності зберігати фінансову стійкість в умовах підвищеної економічної невизначеності.

У 2020–2021 рр. інфляційний тиск був відносно помірним: річний індекс споживчих цін становив 5 % та 10 % відповідно. Проте у 2022 р. інфляція різко зросла до 26,6 %, що істотно підвищило витрати підприємств та ускладнило бюджетування. У 2023 р. спостерігалася її уповільнення до 5,1 %, однак у 2024 р. інфляція знову зросла до 12 %. Водночас у 2025 р. показник знизився до 8 %, що свідчить про певне послаблення інфляційного тиску, хоча його рівень все ще залишається відчутним для діяльності підприємств (рис. 1).

У 2020–2025 рр. в Україні загалом спостерігалася тенденція до зростання середньорічного офіційного курсу долара США, тобто до послаблення гривні. У 2020 р. показник становив 28,3 грн/дол., а у 2021 р. незначно знизився до 27,3 грн/дол., що вказує на тимчасове відносне зміцнення національної валюти. Проте вже у 2022 р. курс різко зріс до 36,6 грн/дол., тобто одразу на 9,3 грн, порівняно з попереднім роком, що було зумовлено повномасштабною війною, посиленням макроекономічної нестабільності та зростанням валютних ризиків (рис. 2).

У 2023–2025 рр. тенденція до зростання курсу зберігалася: у 2023 р. середньорічний курс становив 38,0 грн/дол., у 2024 р. – 42,0 грн/дол., а у 2025 р. – 42,4 грн/дол. Загалом за досліджуваний період курс долара зріс на 14,1 грн, або майже на 49,8 %, що свідчить про посилення валютного ризику для підприємств. Це підвищує їх витрати, ускладнює фінансове планування та негативно впливає на прибутковість.

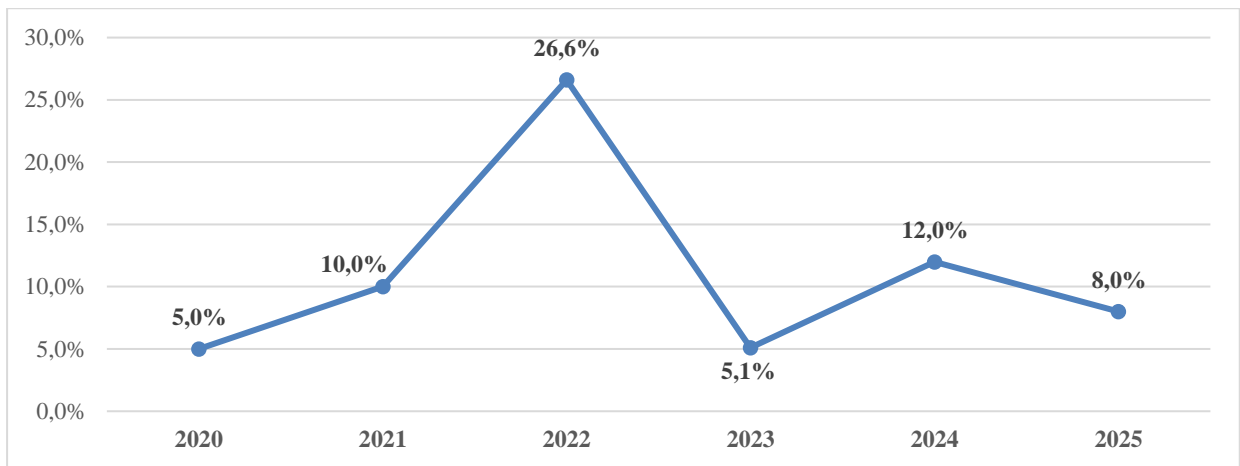

Рисунок 1 – Динаміка річної інфляції в Україні у 2020–2025 рр., % [1]

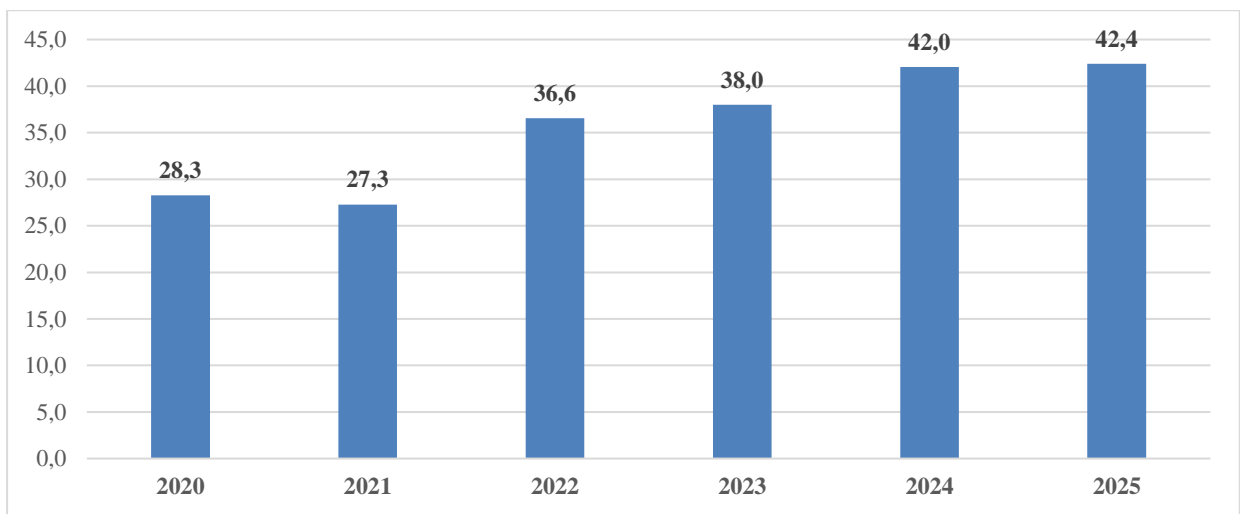

Рисунок 2 – Динаміка середньорічного офіційного курсу долара США в Україні у 2020–2025 рр, грн [2]

Дані, наведені на рис. 1 та рис. 2, свідчать, що інфляційні та валютні коливання суттєво вплинули на умови функціонування підприємств України. Зростання цін підвищувало витрати, а знецінення гривні посилювало фінансове навантаження на підприємства, пов'язані з імпортом або валютними розрахунками. За таких умов суб'єкти господарювання були змушені переглядати цінову політику або працювати в умовах зниження прибутковості.

Важливим макроекономічним індикатором, що відображає загальний стан національної економіки та умови функціонування підприємств, є валовий внутрішній продукт. Динаміка ВВП дає змогу оцінити масштаб економічної активності в країні, виявити тенденції економічного спаду чи відновлення, а також простежити, як зміни у макроекономічному середовищі впливають на діяльність суб'єктів господарювання (рис. 3).

Динаміка ВВП України, наведена на рис. 3, відображає зміни макроекономічного середовища, в якому функціонували підприємства у 2020–2025 рр. У 2020–2021 рр. обсяг ВВП зріс із 3 818,5 млрд грн до 4 363,6 млрд грн, що свідчило про поживлення економічної активності. Водночас у 2022 р. показник скоротився

до 3 865,8 млрд грн (або на 11,4 %), що стало наслідком повномасштабної війни та погіршення умов господарювання.

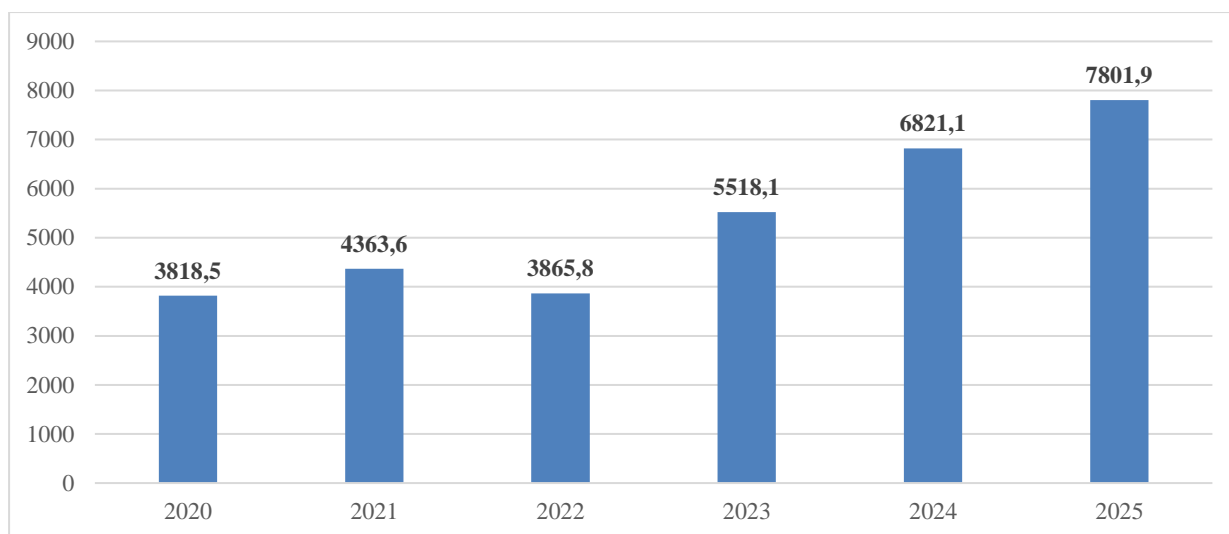

Рисунок 3 – Динаміка ВВП України у 2020–2025 рр., млрд грн [3]

У 2023–2025 рр. ВВП України зростав і досягнув 7 801,9 млрд грн у 2025 р. Загалом за досліджуваний період його обсяг збільшився на 104,3 %, що свідчить про поступове відновлення економічної активності та адаптацію економіки до умов воєнної нестабільності. Водночас така динаміка підтверджує лише часткову стабілізацію макроекономічного середовища.

Отже, зміни ВВП у 2020–2025 рр. відображають як глибину економічного спаду в умовах війни, так і поступове відновлення ділової активності у наступні роки. Це свідчить про часткову стабілізацію економічного середовища, хоча рівень макроекономічних ризиків для підприємств залишається високим.

Висновки. В умовах воєнної нестабільності макроекономічне середовище стало одним із визначальних чинників функціонування підприємств України. Макроекономічні умови суттєво впливають на функціонування підприємств України, ускладнюючи їх господарську діяльність і посилюючи фінансові ризики. Підприємства поступово адаптуються до нових умов, однак рівень економічної невизначеності залишається високим. Це зумовлює необхідність урахування макроекономічних чинників у процесі забезпечення фінансової стійкості підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Індекс інфляції в Україні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 18.04.2026).
2. Курс валют. *Мінфін*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/2024-12-31/> (дата звернення: 18.04.2026).
3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 18.04.2026).